افغانستان، افغان اولس
او حامد کرزے

عقيل يوسفزے

اقبال څهٔ ښهٔ وئيلي دي چې افغانستان د ايشياء زړهٔ دے، کهٔ دے د پريشانۍ سره مخ وي نو د دې اثرات به په پوره ايشياء پرېوځي. نن افغانستان د ټولې دنيا د فکرمندۍ او دلچسپۍ مرکز جوړ شوے دے او اوس خو د دې سره متعلقه معاملات د ايشياء پورې محدود نهٔ دي بلکې ټوله دنيا د دې په ولقه کښې راګېره شوې ده.

د ۱۹۷۸ء نه پس دې بدنصيبه وطن دومره جنګونه وليدل او وزغمل چې کهٔ چرته بل وطن وے نو اوس به په مخ د زمکې موجود هم نهٔ وُ. دا وطن چې څنګه د خپلو سره سره د پرديو د سازشونو او ظلم او ستم ښکار شوے دے، د دې مثال پهٔ انساني تاريخ کښې ډېر کم په لاس راځي.

افغان اولس تر اوسه د قسم قسم پوځي مداخلتونو او د القاعده د چترۍ لاندې بې شمېره ملکي او غېر ملکي جهادي قوتونو د موجودګۍ او ورانکارۍ باوجود نهٔ صرف د خپل وطن سلامتي يقيني کړې ده، بلکې دا ټول قوتونه ئې د يوې سياسي حکمت عملۍ او خاموشه سفارتکارۍ او مطالبې په ذريعه د خپل وطن نه د وېستلو ممکنه لارې چارې هم لټولې دي.

د افغانستان په حقله پاکستاني ميډيا او د دې تجزيه نګاران د ډېرو حقائقو او بدلونونو نه مخ اړوي او هغه کروړونه افغانان مسلسل نظر انداز کوي کوم چې د افغانستان حقيقي خېرخواه دي. دا هغه خلق دي چې په افغانستان کښې اوسېږي او نهٔ صرف د افغانستان په تعمير او ترقۍ کښې بوخت دي بلکې د افغانستان په اوسنيو انتخاباتو کښې ئې د ټولو خطرو او دېکو دړکو باوجود په ډېره ځوانمردۍ برخه واخسته او دنيا ته ئې دا پېغام ورکړو چې په افغان اولس د حکمرانۍ حق صرف افغانان لري نهٔ چې کوم بېروني قوتونه او تنظيمونه.

د ۲۰۰۹ء د حاليه انتخاباتو په دوران کښې د طالبانو د دېکو دړکو باوجود د هلمند او قندهار سره سره په ټول افغانستان کښې اولس (ښځو او سړو) ووټونه واچول او د خپلې جمهوريت پسندۍ نوے مثال ئې قائم کړو. پاکستاني تجزيه نګاران کوم چې حامد کرزي ته د مغرب ګوډاګے وائي، هم

دغه حامد کرزي د بې ځایه مداخلت او منفي رویې په وجه د پاکستان او افغانستان د پاره د امریکې وائسرائے رچرډ هالبروک سره په یو ملاقات کښې دومره ترخې خبرې وکړې چې د هغهٔ ګارډ د میټنګ په دوران کښې دننه راغے او د وائسرائے موصوف خېریت ئې وپوښتو. هم دې حامد کرزي د امریکې د خواهشاتو برعکس طالبانو، حزب اسلامي او نورو ډلو سره رابطې وکړې او دا ټولې ئې په یو قابل امن فارموله د اماده کولو مهم وچلولو او د غېرت بهیر غونډې مخالف باندې ئې هم سټېنډ واخستو او دے ئې په عزت منده طریقه د امریکې د قبضه نه رابهر کړو. حامد کرزي په معصومو او بې ګناه خلقو د فائرنګ کولو ذمه وارو شپږو امریکي کمانډرانو نه نهٔ صرف وضاحتونه وغوښتل بلکې دوي ئې واپس پینټاګون ته هم ولېږل.

نن کرزے د پاکستاني مبصرینو د وینا برعکس په افغانستان کښې ډېر مقبول دے او هم دا وجه وه چې امریکې او د هغې مېډیا د اوسنیو انتخاباتو نه وړاندې د عبدالله عبدالله په حق کښې زبردست مهم وچلولو او پوره پوره کوشش ئې وکړو چې حامد کرزے د حکومت او سیاست نه بهر کړي خو عوامو بیا هم په حامد کرزي اعتماد وکړو خو کله چې د انتخاباتو نتیجو ته ګوته ونیوې شوه نو هم حامد کرزے د مزاحمت یا تاؤ تریخوالي په ځائے

د دوباره انتخاباتو د پاره رضامند شو او جمهوري او پارلیماني اقدارو ته د ورپېښو خطرو ئې په نره مقابله وکړه. خو لکه عبدالله عبدالله ته چې د خپلې غلطۍ احساس شوے وي او په دې هم پوهه شوے وي چې کهٔ انتخابات دوباره هم وشي خو اولس به بیا هم خپله رایه حامد کرزي ته ورکوي نو ځکه د دوباره انتخاباتو کولو نه دستبرداره شو او د نومبر په نولسمه حامد کرزي په هسکه غړۍ او ویاړ د افغانستان د صدر سوګند پورته کړو چې دغه تقریب کښې د نورو ډېرو هېوادونو د استاځو سره سره د پاکستان صدر اصف علي زرداري، وزیر داخله رحمان ملک، اسفندیار ولي خان، افراسیاب خټک، افتاب شېرپاؤ او محمود خان اچکزي هم شرکت وکړو.

کوم خلق چې په افغانستان کښې دوباره د طالبانو د برسرِ اقتدار راتلو خوبونهویني او د دې په حقله پېش ګویانې کوي د دې یو نیم کروړه ووټرانو رائې او خواهش څنګه هېروي چا چې د سیاسي، پارلیماني او جمهوري نظام په حق کښې ووټونه استعمال کړل او دې ووټ اچونکو کښې یو شمېر د طالبانو او حزب اسلامي د حمایت کوونکو هم شامل وو.

د فرسوده او مقبول عام تجزیو برعکس د اعدادو شمار نه معلومېږي چې د افغانستان موجوده تجزیهٔ کار، باشعوره او لوستي حکمرانان په نورو د انحصار کولو په ځائے د افغانستان د سول او ملټري ادارو په جوړولو او مضبوطولو نهٔ صرف ډېره توجه ورکوي بلکې اوس هغوي په حقیقت کښې د دې قابل شوي دي چې د خپل وطن، ښارونو او سرحدونو حفاظت په خپله وکړي.

د اطلاعاتو مطابق د دوه لکو نه زيات افغانان د افغانستان په پوليس او پوځ کښې موجود دي. د امريکې د ميډيا مطابق د طالبانو خلاف په ډېرو کارروايانو کښې د اتحادي پوځونو برعکس د افغان نېشنل آرمي، پوليس او انټيلي جنس ادارو کارکردګي ډېره موثره وه.

د اقوام متحده د يو رپورټ مطابق د طالبانو حکومت د ختمېدو نه پس ٤٠ لکه افغان مهاجرين د مختلفو ملکونو نه افغانستان ته واپس شوي دي. د دغه رپورټ مطابق ٢٠ لکه ماشومان او ماشومانې په مختلفو ادارو کښې تعليم حاصلوي او د هر شپږم افغاني سره د موبائل اساني ده. د ٢٠٠٧ء په دوران کښې د ورلډ بېنک د يوې سروې مطابق افغانستان کښې د جي ډي پي زياتېدو شرح ١٤ فيصده وه، کومه چې د پاکستان نه زياته وه. د يوې بلې سروې مطابق افغانستان په مستقبل قريب کښې په انتهائي کمو مالي وسائلو خرڅ کولو د کربونو ډالرو ګېس، اوبۀ، وسپنه، سرۀ زر، تېل او نور معدنيات په څو کاله کښې معلومولے شي او د يو خودکفيل رياست حېثيت ترلاسه کولے شي. په دې

سلسله کښې د جرمني، روس، چين او نورو ډېرو ملکونو کمپنۍ په دغه پراجېکټونو کار کوي.

دلته يوه بله خبره کول هم ضروري دي چې د طالبان او عسکري قوتونه اوس د افغانستان نه زياتې کارروايۍ په پاکستان کښې کوي. د پاکستان د يوې معتبرې تحقيقي ادارې PIPS د يو حاليه رپورټ نه د پاکستان او افغانستان کښې کېدونکو حملو او چاؤدنو د واقعاتو د شرحې اندازه په اسانه لګي. د دې رپورټ مطابق ٢٠٠٨ نه واخله تر جنوري ٢٠٠٩ء په دوران کښې پاکستان کښې ٥٤٠٨ خلق مړۀ شول او ٥٣٨ ژوبل شو، د دې برعکس په افغانستان کښې دا شرح په کمېدو ده. هلته په دغه موده کښې په دې واقعاتو کښې ٢٣٣٩ خلق مړۀ او ١١٩٣ ژوبل شوي دي. د يو بل رپورټ مطابق ٢٠٠٧ء په مقابله کښې ٢٠٠٨ کښې افغانستان کښې په خودکُش حملو کښې ډېر کمے راغلے دے. ٢٠٠٧ء کښې هلته ١٤٠ خودکُش حملې شوې وې خو ٢٠٠٨ء کښې د دې شمېر ٨٤ ته راپرېوتو. کال ٢٠٠٩ء د پاکستان او خصوصاً د دې د رياستي او دفاعي ادارو د پاره بدترين ثابت شو او په دغه دوران کښې په ادارو او اشخاصو د حملو تناسب ورځ په ورځ په زياتېدو شو.

د دې ټولو شمېرو او حقائقو نه دا اندازه لګول ګران نۀ دي چې افغانستان د پاکستان تجزيه نګارانو د دعوو، خواهشاتو او تبصرو برعکس د ماضي په نسبت امن او ترقۍ طرفته روان دے.